

KASTA

Korene našej
nespokojnosti

Isabel

absynt

Wilkerson

~~absynt~~

Publikáciu z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia

u. fond
na podporu
umenia

Copyright © 2020 by Isabel Wilkerson

All rights reserved

Translation © Ivana Krekáňová

Design & Layout © Midfield Studio

ISBN 978-80-8203-360-4

KASTA

Korene našej
nespokojnosti

Isabel

absynt

Wilkerson

Preložila
Ivana Krekánová

*Na pamiatku mojich rodičov,
ktorí prežili kastový systém,
a na pamiatku Bretta,
ktorý sa mu vzoprel.*

*Pretože aj keby som prehovoril,
nikto by mi neveril.
A neverili by mi práve preto,
lebo by vedeli, že to, čo hovorím, je pravda.*
James Baldwin

*Ak by väčšina vedela o koreňoch tohto zla,
cesta k jeho vyliečeniu by nebola dlhá.*
Albert Einstein

Obsah

Muž v dave	13
PRVÁ ČASŤ: TOXÍNY V PERMAFROSTE	
A STÚPAJÚCA TEPLOTA	17
Prvá kapitola: Posmrtný život patogénov	19
Vitálne funkcie dejín	30
Druhá kapitola: Starý dom a infračervené svetlo	31
Tretia kapitola: Americkí nedotknuteľní	37
Neviditeľný program	49
DRUHÁ ČASŤ: NÁHODNÁ ŠTRUKTÚRA	
ĽUDSKÝCH ROZDELENÍ	53
Štvrtá kapitola: Dlho hrané predstavenie a vznik kasty v Amerike	55
Piata kapitola: „Medze, ktoré sme ti určili“	71
Šiesta kapitola: Mierka ľudskosti	79
Siedma kapitola: Cez hmlu v Dillí k paralelám v Indii a Amerike	91
Ôsma kapitola: Nacisti a urýchlenie kastovníctva	97
Deviata kapitola: Zlo mlčania	109
TRETIA ČASŤ: OSEM PILIEROV KASTY	117
Základy kasty: Korene našej nespokojnosti	119
Prvý pilier: Božia vôľa a zákony prírody	121
Druhý pilier: Dedičnosť	125
Tretí pilier: Endogamia a kontrola manželstva a sexuálneho styku	129
Štvrtý pilier: Čistota verzus znečistenie	135
Piaty pilier: Hierarchia povolaní: džátí a základová doska	153
Šiesty pilier: Dehumanizácia a stigma	163

Siedmy pilier: Teror ako spôsob vynucovania, krutosť ako prostriedok kontroly	173
Ôsmy pilier: Vrodená nadradenosť verzus vrodená menejcennosť	181
ŠTVRTÁ ČASŤ: CHÁPADLÁ KASTY	189
Hnedé oči verzus modré oči	191
Desiata kapitola: Pomýlené obsadzovanie kastových rolí	195
Jedenásta kapitola: Ohrozenie postavenia dominantnej skupiny a neistota najvyššej priečky	203
Dvanásta kapitola: Obetný baránok, ktorý má niesť hriechy sveta	217
Trinásta kapitola: Neistá alfa a význam najslabšieho	231
Štrnásť kapitola: Prenikanie kasty do každodenného života	237
Pätnásť kapitola: Naliehavá potreba spodnej priečky	253
Šestnásť kapitola: Úzkosť z posledného miesta: natlačení v zatápanej pivnici	267
Sedemnásť kapitola: Na ranej frontovej línii kasty	275
Osemnásť kapitola: Satchel Paige a nelogickosť kasty	287
PIATA ČASŤ: NÁSLEDKY KASTY	293
Devätnásť kapitola: Eufória nenávisti	295
Dvadsať kapitola: Nevyhnutný narcizmus kasty	299
Dvadsať prvá kapitola: Nemecké dievča s tmavými vlnitými vlasmi	311
Dvadsať druhá kapitola: Štokholmský syndróm a prežitie podriadenej kasty	315
Dvadsať tretia kapitola: Útočné jednotky na hraniciach hierarchie	327
Dvadsať štvrtá kapitola: Kortizol, teloméry a smrtiace následky kasty	337

ŠIESTA ČASŤ: ODPOR	345
Dvadsať piata kapitola: Zmena v scenári	347
Dvadsať šiesta kapitola: Bod zlomu a vzkriesenie kasty	359
Dvadsať siedma kapitola: Symboly kasty	371
Dvadsať ôsma kapitola: Kto by si zvolil demokraciu?	389
Dvadsať deviata kapitola: Cena, ktorú platíme za kastový systém	393
SIEDMA ČASŤ: PRECITANIE	401
Tridsať kapitola: Strhnutie posvätnej nite	403
Radikalizácia dominantnej kasty	407
Tridsať prvá kapitola: Poslednou hranicou je srdce	411
Epilóg: Svet bez kasty	419
Ďakovanie	433
Poznámky	441
Bibliografia	497

Muž v dave

Slávna čiernobiela fotografia z čias Tretej ríše zobrazuje približne stovku robotníkov z lodeníc v nemeckom Hamburgu v roku 1936. Stoja v slnečnom svetle otočení rovnakým smerom. Všetci spoločne hajlujú, pravé ruky vystreté v oddanosti führerovi.

Ak sa pozriete pozornejšie, vpravo hore uvidíte muža, ktorý je iný ako ostatní. Jeho tvár je jemná, ale neústupná. Na súčasnej reprodukcii tejto fotografie sa často pridáva okolo muža pomocný červený krúžok alebo šípka, ktorá na neho ukazuje. Je obklopený spoluobčanmi, všetci sú pod vplyvom kúzla nacistov. On má ruky zložené na hrudi, zatiaľ čo strnulé dlane ostatných sa vznášajú len niekoľko centimetrov od neho. On jediný odmieta hajlovať. On jediný ide proti prúdu.

Pri pohľade späť z našej perspektívy je jedinou osobou na celej scéne, ktorá stojí na správnej strane dejín. Všetci okolo neho sa tragicky, osudovo, kategoricky mylia. V tej chvíli to dokázal vidieť len on.

Predpokladá sa, že sa volal August Landmesser. V tom čase ešte nemohol vedieť, akou vražednou cestou sa hystéria okolo neho uberie. No už videl dosť na to, aby ju odmietol.

Do nacistickej strany vstúpil pred rokmi, no v tejto chvíli už vedel z prvej ruky, že nacisti živia Nemcov lžami o Židoch, vydedencoch jeho doby, že dokonca už takto skoro na začiatku Nemeckej ríše nacisti spôsobujú hrôzu, utrpenie a rozvrat. Vedel, že Židia sú všetko možné, len nie Untermenschen – podľudia, že sú nemeckí občania, ľudia ako všetci ostatní. Bol to árijec zamilovaný do Židovky, ale nedávno prijaté norimberské zákony postavili ich vzťah mimo zákon. Nesmeli sa zosobášť ani mať sexuálny styk, oboje sa rovnalo tomu, čo nacisti nazývali „hanobenie rasy“.

Jeho osobná skúsenosť a úzke prepojenie s kastou, z ktorej sa stal obetný baránok, mu umožnili vidieť za klamstvá

a stereotypy, ktoré tak ľahko prijala, žiaľ, väčšina náchylných členov dominantnej kasty. Hoci on sám bol árijec, vďaka svojej otvorenosti voči ľudskosti ľudí, ktorí boli považovaní za menejcenných než on, pocitoval účasť na ich blahobyte, vnímal ich osudy prepojené s tým jeho. Mohol vidieť to, čo si jeho krajanovia zvolili nevidieť.

V totalitnom režime, akým bola Tretia ríša, bolo postaviť sa celému oceánu činom odvahy. Všetci by sme chceli veriť, že by sme boli ako on. Môžeme sa domnievať, že ak by sme boli árijskými občanmi za Tretej ríše, určite by sme prekukli propagandu, povzniesli by sme sa nad ňu tak ako on, boli by sme tou osobou, ktorá sa vzoprela autoritárstvu a brutalite tvárou v tvár masovej hystérii.

Chceli by sme veriť, že by sme si zvolili ťažšiu cestu postavenia sa proti nespravodlivosti na obranu vydedencov. No ak ľudia nie sú ochotní prekročiť hranice svojho strachu, znášať nepohodlie a výsmech, trpieť pohrdanie blízkych a susedov a spolupracovníkov a priateľov, upadnúť do nemilosti azda každého, koho poznajú, čeliť vylúčeniu či dokonca vyhnanstvu, bolo by matematicky nemožné, ľudsky nemožné, aby všetci boli tým mužom. Čo by si to vyžadovalo, byť ním v akejkoľvek dobe? Čo by si to vyžadovalo, byť ním teraz?

PRVÁ

**TOXÍNY
V PERMAFROSTE
A STÚPAJÚCA
TEPLOTA**

ČASŤ

POSMRTNÝ ŽIVOT PATOGÉNOV

V nepokojnom lete 2016 zasiahla sibírsku tundru nezvyčajná vlna horúčav. Za polárnym kruhom a ďaleko od tektonických platní, ktoré na seba narážali v americkej politike, spod povrchu miesta, ktoré dávni obyvatelia nazývali „Koniec zeme“, začala na ruskom polostrove Jamal stúpať teplota. Stúpala aj nad povrchom, teplota vzduchu dosiahla neuveriteľných tridsaťpäť stupňov. V krajine sa rozšírili lesné požiare a pod bežne zamrznutou pôdou polárnej oblasti zabublal metán.

Netrvalo dlho a deti domorodých pastierov ochoreli na záhadnú chorobu, ktorú mnohí ľudia nikdy nevideli a nespoznávali. Dvanásťročný chlapec dostal vysokú horúčku a silné kŕče v žalúdku a zomrel. Ruské úrady vyhlásili mimoriadny stav a začali letecky odvážať stovky chorých miestnych obyvateľov, Nencov, do najbližšej nemocnice v Salecharde.

Vedci potom zistili, čo zasiahlo sibírske usadlosti. Nezvyčajné teplo preniklo hlbšie do ruského permafrostu, než bolo bežné, a uvoľnilo toxín, ktorý v ňom bol uväznený od roku 1941, odkedy bol svet naposledy vo vojne. Bol to patogén antrax, ktorý pred mnohými desaťročiami zabil stáda sobov a ležal ukrytý v ich mršinách,